

ticis etiam pro perfidis Judæis facere Ecclesia consuevit. His vero omnibus perpetrandis et huic executioni pœnali, quidam aulicorum satellitum mero archipræsulis odio præfectus est, qui inveterato odio archipræsulem oderat. Ad exsequendum malitiæ opus talis est præelectus ut archipræsul eo amplius exacerbaretur et de quo satis fidebatur quod nec unum pœnarium mandatorum ista præteriret. Randalphus cognomento de Broc hic erat, qui etiam de suo super adjecisse creditur ultra mandatum dolorem super dolorem apponendo.

CONCLUSIO OPERIS.

Sed ut ad martyrem redeamus, exemplo principum confluebant ad tumbam hujus neomartyris nostri juvenes et virgines, senes cum junioribus et ipsi inter alios et præ aliis, qui causa quacunque ab ipso adhuc vivente dissidebant. Quotidie illud propheticum adimpleri videres: « Venient ad te qui detrahebant tibi et adorabunt vestigia pedum tuorum. » Felicem se judicabat quisquis aut sanguinis

aliquid aut vestium ejus memoriale posset acquirere. Et primo quidem sanguinem aqua mistum adventantibus dispertiebant monachi; sed cum ille multitudini sufficere non posset, aqua ejus reliquiarum contactu sanctificata in ampullis stanneis per universum orbem portabatur; factumque est quasi insigne peregrinorum beati Thomæ ut unus quisque ampullam suam reportaret. Constituebantur oratoria; erigebantur altaria; ut vix etiam in transmarinis civitatem reperias aut oppidum, quod non beati Thomæ habeat memoriam. Nam in Anglia quot ecclesiæ, tot fere in ejus honorem erecta sunt altaria. Videbatur memoriam martyris sequi virtutum operatio, ut non jam in loco passionis tantum vel a dæmoniis vel a variis mundarentur ægroti languoribus: sed passim ubi vel reliquiæ habebantur vel ubi pedes ejus steterunt, ipso nimirum ad sancti sui gloriam faciente mirabilia, qui mirabilis est in sanctis suis. Cui honor et gloria, laus et imperium per omnia sæcula sæculorum. Amen!

Serve pie Dei, recordamini mei

SANCTI THOMÆ

CANTUARIENSIS ARCHIEPISCOPI ET MARTYRIS

VITA NONA

AUCTORE ANONYMO QUI SE DECIMUM APPELLAT.

Jesus Christus, heri et hodie ipse, et in sæcula manens, quæ a prima origine profunda caligine mortalibus incomperta sunt, in diebus nostris revelavit condensam usque ad cherubin gloriæ obumbrantiam propitiatorium, imo usque ad ipsam supereminentem scientiæ charitatem Christi; nobis enim, inquit, revelavit Deus per Spiritum sanctum dum paulatim et quasi gradatim mundo innotescit manna absconditum, mel silvestre, multitudo dulcedinis ejus, benignitas scilicet et humanitas Salvatoris nostri quæ ab initio per prophetarum oracula, in fine vero per martyrum constantiam et miracula, non sophistica non phantastica, ut infidelium plerique sensere, fuisse comprobatur. Fuit olim falsitas in cœlo reperta: post hæc nobis veritas de terra est exorta, veritas quæ est Christus. Christo

dit in barbam a Christo in Thomam, in barbam Aaron! Ecce sacerdos magnus de populo barbaro. Ecce vere Israelita sæculi populi que sui honor et gloria a lateribus Aquilonis, ut illustret Occidentem totum Orientem. Quocirca operæ pretium duxi diversa quidem nec adversa quæ de ipso scripta sunt volumina, in unam compingere historiam tam moderate repressam, ut nec prodiga sit in ea copia nec damnosa concinnitas, ut saltem varietas ipsa legentium fastidio medeatur, donec studiosus efficiatur, antea fastidiosus. Hoc enim modo apud Tullium statuarius ex virginum formis aliis atque aliis excogitatum singulari venustate legitur exculpisse simulacrum. Sanctus quoque Hilarius de synodis edidisse libellum ex variis ingeniis excellentissima quæque suis interserens: non operis, ut ipse ait auctor sed ordinator. Sic et ille triperitæ compilerator historiæ: « De auctoribus, inquit, singulis deflorata colligimus. » Ad commendationem gratiæ Dei spiritus veritatis nos inspiret, quo sine nil altum mens concipit, ut gura et fide plena prosequar-

tur oratio quæ pia pro viribus aggredimur intentione. Certo certius est penes eos esse constantiam veritatis quos imitati sumus, inter quos brachii coram martyre immolando præcisi præcellit dextera, quæ nobis ista reliquit transcribenda. Vidi hominem puerulus senem. Volentibus igitur et valentibus præcedentium opera legere, prout quisque suum digessit tractatum, libellus iste nullum facit præjudicium. Illis curæ fuit in narratione ordinanda ac per hoc ornanda nonnulla de competentibus omittere: mihi vero simpliciter historiæ texere veritatem, et sic etiam ab aliis ommissa repetere operæ pretium visum est, cum reperiantur kata Leucam de gestis quædam et verbis Domini a reliquis intacta capitula, quæ fidei nostræ sunt validissima propugnacula. Cum vero sit difficile lineas insequi alienas nec alicubi excedere, si et hic contingat a narrandi serie leviter exorbitare, veniam dabit ignorantia culpæ. Verum quia ingenui pudoris plenum est, ut Plinius ait, fateri per quos peferis, in præmio breviter arbitror recensendos primos hujus operis auctores.

Dignitate prior est, quia episcopus, Joannes Carnotensis; secundus Herbertus de Bosan doctor et ipse insignis. Sequens vero Edwardus cognomento Grim, in martyris immolatione, ut diximus, brachio mutilatus. Sed et quartus nihilominus ejusdem nominis Edwardus. Alii quoque vita et eruditione clarissimi, Benedictus scilicet et Alanus abbates, eorumque abbreviator abbas de Clai. Monachi vero Willermus atque Rogerus, quorum prior Cantuariensis, Pontiniacensis erat alter, viri sancti pro Christo exsulantis in Pontiniaco minister. Quibus fidem non habere infidelis est.

Pos tales decimus ego vindemiator acinos et decidentia grana collegi, ut quasi ex myrrha et aloe pigra conficiatur, habeatque in aceto passionum Christi ubi buccellam suam intingat Ruth Moabitidis ex ipsius beati martyris epistolis, velut apis e flosculis mel plus quam Atticum dulcedinis habens eliciens. Ad hoc enim locis illas per historiam opportunis duximus inserendas, ut et scriptis coronetur suis qui quod jussit hoc gessit, et ut ab ipso mutuetur omnis ordo gradus conditio, hinc quod imitetur inde quod miretur, cum sit mirabilis in singu-

lis, in mirabilibus singularis. Styli remedio restituendi sunt mundo quibus dignus non erat mundus et beatorum martyrum diligentius audienda certamina, ut qui Christi calicem bibimus nacta feliciter occasione pro Christo sanguinem fundere parati simus.

[*Post multa similia, quæ omisimus, explicit prologus verbis quæ sequuntur.*]

His etiam accedit quod a viro egregio abbate scilicet Ægidio de Alna, territorii Leodinensis, ut scriberem sum rogatus, qui mihi hanc prætexuit dicendi seriem: expostulans ut adnotato in margine auctoris nomine intitularem quis hoc quis illud enarret, et de communi quid singuli sibi specificis operis e regione parathesis nomen loquatur opificis, maxime ubi excellentiora tractantur. Quæ igitur ex Francorum, Flandrensiū, Anglorum, Britonum, Scotorum atque sub occiduo sole Hibernensium armariis exactissima diligentia indagatis non celanda accepi, communico universis, sancto martyri ad gloriam, lectori ad gratiam, mihi ad veniam. Nihil hic quod non prosit aut delectet ut credimus; ideoque ut memoriæ facilius inhæreat certo prænotata numero in capitula duodeviginti opus omne distinximus: singula fere omnium qui materiæ huic ante nos stylum applicuerint, recensentes virorum duntaxat illustrium, quorum nostris obtutibus est collata facultas. Personam denique propriam post paululum inter anonyma, ut ait Ecclesiastes, oblivione delendam paginis expressius inserere posteris ad notitiam supersedimus, metuentes illud Jeremiæ: « Recedentes a te in terra scribentur, quia in libro vitæ censeris minus sunt solliciti, dummodo quod optant obtineant; hoc est ut vocentur Rabbi, cum sola sit voluntas in crimine, dicente Deo: Nolite in sublime attolli. » Sed hactenus hæc, etsi prolixè non tamen supervacue prælibata, præmii vice sufficiant. Non enim commendatione privata eget virtus religione publica consecrata, cujus lux et laus evidens, cujus fama non occidens, licet sub occidente.

[*Post hæc incipit tractatus de Vita sancti Thomæ, quem, quoniam ex aliis scriptoribus compilatus esse videtur, prætermisimus.*]